

חוק-יסוד: הכנסת¹

- המהות** 1. הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה.
- מקום המושב** 2. מקום מושבה של הכנסת הוא ירושלים.
- הרכב** 3. הכנסת בהיבחרה תהיה בת מאה ועשרים חבר.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 69; תיקון מס' 1 - ס"ח התשי"ט, עמ' 146; תיקון מס' 2 - ס"ח התשי"ט, עמ' 158; תיקון מס' 3 - ס"ח התשי"ט, עמ' 210; תיקון מס' 4 - ס"ח התשכ"ז, עמ' 24; תיקון מס' 5 (בטעות רשום 8) - ס"ח התשל"ד, עמ' 108; תיקון מס' 6 - ס"ח התשי"ס, עמ' 160; תיקונים מס' 7 ו-8 - ס"ח התשמ"א, עמ' 168; תיקון מס' 9 - ס"ח התשמ"ה, עמ' 196; תיקון מס' 10 - ס"ח התשמ"ז, עמ' 120; תיקון מס' 11 - ס"ח התש"ן, עמ' 196; תיקון מס' 12 - ס"ח התשמ"א, עמ' 90; תיקון מס' 13 - ס"ח התשמ"א, עמ' 208; תיקון מס' 14 - ס"ח התשמ"ב, עמ' 162; תיקון מס' 15 (עקיף) - ס"ח התשמ"ב, עמ' 224; תיקון מס' 16 - ס"ח התשמ"ד, עמ' 140; תיקון מס' 17 - ס"ח התשמ"ה, עמ' 42; תיקון מס' 18 - ס"ח התשמ"ה, עמ' 316; תיקון מס' 19 - ס"ח התשמ"ו, עמ' 106 (בוטל בתיקון מס' 21); תיקון מס' 20 - ס"ח התשמ"ו, עמ' 100; תיקון מס' 21 - ס"ח התשמ"ו, עמ' 112; תיקון מס' 22 - ס"ח התשמ"ו, עמ' 112; תיקון מס' 23 - ס"ח התשמ"ו, עמ' 234; תיקון מס' 24 - ס"ח התשמ"ז, עמ' 186; תיקון מס' 25 - ס"ח התשי"ס, עמ' 108; תיקון מס' 26 - ס"ח התשי"ס, עמ' 260; תיקון מס' 27 - ס"ח התשי"ס, עמ' 261; תיקון מס' 28 - ס"ח התשס"א, עמ' 50; תיקון מס' 29 - ס"ח התשס"א, עמ' 114; תיקון מס' 30 - ס"ח התשס"א, עמ' 166; תיקון מס' 31 - ס"ח התשס"א, עמ' 426; תיקון מס' 32 - ס"ח התשס"א, עמ' 432; תיקון מס' 33 - ס"ח התשס"א, עמ' 494; תיקון מס' 34 - ס"ח התשס"ב, עמ' 2; תיקון מס' 35 - ס"ח התשס"ב, עמ' 410; תיקון מס' 36 - ס"ח התשס"ד, עמ' 336; תיקון מס' 37 - ס"ח התשס"ו, עמ' 393; תיקון מס' 38 - ס"ח התשס"ז, עמ' 158; תיקון מס' 39 - ס"ח התשס"ח, עמ' 626; תיקון מס' 40 - ס"ח התשע"ד, עמ' 346 (עקיף), יחול מהבחירות לכנסת ה-20); תיקון מס' 41 - ס"ח התשע"ד, עמ' 554; תיקון מס' 42 והוראת שעה ("החוק הנורבגי") - ס"ח התשע"ה, עמ' 248; תיקון מס' 43 - ס"ח התשע"ו, עמ' 338; תיקון מס' 44 - ס"ח התשע"ו, עמ' 1086; תיקון מס' 45 - ס"ח התשע"ו, עמ' 1154; תיקון מס' 46 - ס"ח התשע"ז, עמ' 516; תיקון מס' 47 - ס"ח התשע"ח, עמ' 636.

שיטת הבחירות 4. הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות¹, חשאיות ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת²; אין לשנות סעיף זה, אלא ברוב של חברי הכנסת³.

¹ בבג"ץ 98/69 ברגמן נ' שר האוצר ואח', נפסק כי עקרון השוויון שבסעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת מכונן גם לזכות לבחור וגם לזכות להיבחר, והוא חייב להתבטא גם בשוויון הסיכויים של רשימות המועמדים השונות המתחרות בבחירות לכנסת. עם זאת, בבג"ץ 148/73 קניאל נ' שר המשפטים ואח', נקבע כי החוק עצמו העניק לכנסת כוח לגרוע מעקרון השוויון בדרך שהתוותה לעצמה מראש בסעיף 4, סיפא, של חוק היסוד.

הנשיאה חיות בבג"ץ 5744/16 בעניין "חוק ההדחה" (סעיף 42א(ג)): הוראת סעיף 4 לחוק היסוד קשורה בקשר בל-יינתק לזכויות החוקתיות לבחור ולהיבחר... הלכה מושרשת היא כי עקרון השוויון, כעיקרו בסעיף 4 לחוק היסוד, מתבטא "בשוויון הסיכויים של רשימות המועמדים השונות המתחרות בבחירות לכנסת"... ואכן, בכל המקרים שבהם פסק בית משפט זה כי הייתה פגיעה בעקרון השוויון המצדיקה את פסילת החוק שעמד לדיון, מדובר היה בחקיקה שהקצתה משאבי ציבור באופן שהשליך על סיכוייהן של רשימות מסוימות להצליח בבחירות בהשוואה לרשימות אחרות... חוק ההדחה, לעומת זאת, אין בו כדי להשליך על שוויון הסיכויים של הרשימות המתחרות בבחירות. הוא אינו מקנה יתרון בלתי הוגן לרשימה אחת על פני רשימות אחרות ואינו מטיל סיכון בלתי הוגן על רשימה אחת לעומת האחרות. האיסורים שנקבעו בחוק ההדחה... חלים על כל הרשימות כולן במידה שווה. אף אין מדובר בפגיעה בציפיות של הבוחרים או הנבחרים לאחר הבחירות... לפיכך, אין בסיס לטענה כי חוק ההדחה פוגע בשוויון הסיכויים כמשמעותו בסעיף 4 לחוק היסוד. מקל וחומר אין מדובר ב"שינוי" של הזכויות המעוגנות בשיטת הבחירות הקבועה בסעיף 4 לחוק היסוד, כמובנו במשפטנו החוקתי וכפי שעוצב מאז פסק הדין בעניין בנק המזרחי... זאת, מפני שחוק ההדחה אינו טומן בחובו צמצום בתוכנו של הזכויות המעוגנות בסעיף 4 לחוק היסוד, אף לא בהיקף תחולתן או בזכאים להן... יתרה מכך, חרף השלכותיו של חוק ההדחה על הזכויות לבחור ולהיבחר, החוק כלל אינו חל בתקופת הבחירות כהגדרתה בחוק. עניינו בהתנהלות חברי הכנסת במהלך כהונתם. מקובלת עלי בהקשר זה עמדתו של היועץ המשפטי לכנסת, אשר טרם הקריאה הראשונה חיוה דעתו כי אין בהצעת חוק ההדחה משום שינוי ולו במשתמע של סעיף 4 לחוק היסוד שעבורו נדרש רוב של חברי הכנסת בשלוש קריאות..."

² ר' חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

³ (1) ר' סעיף 46 וההערות לו.

(2) הצעה שקיבלה רוב מבלי שנספרו הקולות, ובשל כך לא נתבהר מהו שיעורו של הרוב, נתונה ליו"ר הסמכות (הטבעית) להורות על ספירה חוזרת, במהלך הישיבה עצמה או בסמוך מיד לאחר מכן (בג"ץ 410/91 עו"ד ליסה בלום נ' יו"ר הכנסת).

5. הזכות לבחור
 כל אזרח ישראלי בן שמונה עשרה שנה ומעלה זכאי לבחור לכנסת אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על פי חוק; חוק הבחירות יקבע את המועד שבו ייחשב אדם בן שמונה עשרה שנה לענין השימוש בזכות הבחירה לכנסת.

א.5. הזכות להגיש רשימת מועמדים (תיקונים מס' 19 ו-21)
 רשימת מועמדים לכנסת תוגש על ידי מפלגה בלבד; דרכי התאגדותן ורישומן של מפלגות ותנאים להגשת רשימת מועמדים, ייקבעו בחוק.

א) 6. הזכות להיבחר¹ (תיקונים מס' 8, 10, 22, 26 ו-47)
 כל אזרח ישראלי, שביום הגשת רשימת המועמדים הכוללת את שמו הוא בן עשרים ואחת שנה ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת, זולת אם בית משפט שלל ממנו זכות זו על פי חוק או שנידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל, ואם הורשע בעבירת טרור חמורה או עבירת ביטחון חמורה, כפי שייקבע בחוק, נידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שבע שנות מאסר, וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו 14 שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל², אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון³.

(ב) [בוטל]

¹ תחילתו של סעיף 6 כנוסחו זה ביום ז' באב התש"ס (8 באוגוסט 2000) והוא יחול גם על מי שנידון לפני תחילתו.

² ההתייחסות להרשעה בעבירת טרור או ביטחון חמורה התווספה בתיקון מס' 47 והיא לא תחול על מי שהורשע בעבירה כאמור אם לפני תחילתו של תיקון מס' 47 עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל.

³ ר' סעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, וכן נוהל הטיפול בבקשות לקביעת העדר קלון, התשע"ד-2013 - י"פ התשע"ד, עמ' 1518.

(ג) מועמד לכנסת שנידון כאמור בסעיף קטן (א) ופסק הדין נעשה סופי אחרי הגשת רשימת המועמדים ולפני שהחל לכהן כחבר הכנסת, דינו כדין מי שהתפטר מרשימת המועמדים שבה כלול שמו, או מחברותו בכנסת, לפי הענין, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית שאין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.

(ד) קביעת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג) לא תידרש אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה, בנסיבות הענין, משום קלון.

(ה) לענין סעיף זה -

"מאסר בפועל" - סך כל תקופות המאסר בפועל שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל;

"עבירה" - כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל.

(א) **סייג למועמדות 6א.** חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו¹, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק¹.

¹ "את הביטוי "בסמוך לאחר הפרישה" יש לפרש על פי תכליתו של ההסדר הקבוע בסעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת. תכליתה המרכזית של הוראה זו הינה לצמצם את האפשרות שחבר כנסת שנבחר במסגרת רשימת מועמדים מסוימת יפרוש מסיעתו יחד עם המנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה ממנה פרש, ויפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר (ר' פרשת בצדק, 30-1)... האם התפטרות 45 יום לאחר הפרישה הינה התפטרות בסמוך לאחר הפרישה? אין מדובר בתקופה קצרה. אולם מקובלים עלינו נימוקי יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית לעניין זה. בהתחשב בכך שמדובר היה בתקופת בחירות, וכי במהלך 45 ימים אלה לא התקיימו דיונים או הצבעות בעלות חשיבות רבה,

(ב) לענין סעיף זה -

"פרישה מסיעה" - לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;

"תמורה" - במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

7.	אלה לא יהיו מועמדים לכנסת:	מי לא יהיה מועמד (תיקונים מס' 2, 21 ו-33)
(1)	נשיא המדינה;	
(2)	שני הרבנים הראשיים;	
(3)	שופט;	
(4)	דיין של בית דין דתי;	
(5)	מבקר המדינה;	
(6)	ראש המטה הכללי, צבא הגנה לישראל;	
(7)	רבנים וכהני דתות אחרות, כשהם משמשים בכהונתם בשכר;	

ולא נטען בפנינו כי המשיבים הצביעו בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה ממנה פרשו, יש לראות במשיבים 4-2 כמי שהתפטרו מכהונתם בסמוך לאחר פרישתם.
 בג"ץ 1759/06 מפלגת העבודה נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, שמעון פרס, דליה איציק, חיים רמון ואחי' (ניתן ביום 14.8.06).
¹ ר' סעיף 59 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

- (8) עובדי מדינה בכירים וקציני צבא בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק¹;
- (9) שוטרים וסוהרים בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק;
- (10) עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק;

זולת אם חדלו לכהן במשרה או בתפקיד כאמור לפני המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת, ואם נקבע בחוק מועד מוקדם מזה, לפני המועד האמור.

מניעת השתתפות בבחירות² (תיקונים מס' 9, 35, 39 ו-46)

7א. (א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע, אחד מאלה:

- (1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית;
- (2) הסתה לגזענות;

¹ ר' סעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

² (1) לענין פסילה של רשימות ומועמדים ראו בין היתר - ע"ב 1/65 ירדור נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית (פסילה אף בהיעדר הסמכה בחוק); א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 נ' ח"כ טיבי, ח"כ בשארה ואחי (אישור התמודדות למרות החלטות פסלות של ועדת הבחירות); ע"ב 561/09 בליד ורע"ם-תע"ל נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18 (אישור התמודדות שתי מפלגות שנפסלו ע"י ועדת הבחירות); א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19 נ' ח"כ חנין זועבי (אישור התמודדות למרות החלטת פסלות של ועדת הבחירות); א"ב 1095/15 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע מח"כ חנין זועבי להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-20); א"ב 1096/15 (לא אושרה החלטת ועדת הבחירות למנוע ממר ברוך מרזל להיות מועמד בבחירות לכנסת ה-20).

(2) ר' גם סעיפים 63 ו-64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, כפי שתוקנו (תיקון עקיף) בתיקון מס' 9.

(3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל.

(1א)¹ לעניין סעיף זה, יראו מועמד ששהה במדינת אויב שלא כדין בשבע השנים שקדמו למועד הגשת רשימת המועמדים כמי שיש במעשיו משום תמיכה במאבק מזוין נגד מדינת ישראל, כל עוד לא הוכיח אחרת.

(ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.

(ג) מועמד יצהיר הצהרה לענין סעיף זה.²

(ד) פרטים לענין הדיון בוועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט העליון ולענין הצהרה לפי סעיף קטן (ג), ייקבעו בחוק.³

תקופת כהונת הכנסת 8. תקופת כהונתה של הכנסת תהיה ארבע שנים מיום היבחרה.⁴

¹ (1) הוראות סעיף קטן (1א) שהתווסף בתיקון מס' 39 יחולו לגבי שהייה במדינת אויב שאירעה ביום התחילה ואילך - התיקון פורסם ביום 9.7.08.
 (2) תקנה 5 לתקנות שבתוספת לפקודת הארכת תוקף של תקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), התשי"ט-1948 נקבע איסור יציאה וכניסה ללא היתר למדינה המפורטת בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954, והן: לבנון, סוריה, סעודיה, עיראק, תימן, איראן (למצרים וירדן ניתן היתר כללי).
 סעיף 11 לחוק האזרחות, התשי"ב-1952, העוסק בביטול אזרחות, קובע כי יראו כ"הפרת אמונים למדינת ישראל" המאפשרת ביטול אזרחות - רכישת אזרחות או זכות לישיבת קבע במדינה או בשטח המנויים בתוספת, והם: איראן, אפגניסטן, לבנון, לוב, סודאן, סוריה, עיראק, פקיסטן, תימן, שטח רצועת עזה.
 (3) תיקון מס' 39 שהוסיף את סעיף קטן (1א) התקבל ברוב של 52 ח"כים. ביהמ"ש העליון הפנה את תשומת הלב כי "נושא הרוב הנחוץ לקבלת התיקון אינו נקי מספק על פי מהותו, גם בלא שנעסוק בכך כאן ועתה" - בג"ץ 5887/08 ח"כ נפאע נ' הכנסת ואח' (ניתן ביום 18.6.09).

² ר' סעיף 57(ט) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

³ ר' סעיף 63 ו-64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969.

⁴ ר' גם סעיף 36.

9. **מועד הבחירות (תיקון מס' 1)**
 הבחירות לכנסת יהיו ביום ג' השלישי לחודש חשון של השנה שבה תמה כהונתה של הכנסת היוצאת, אולם אם היתה השנה שלפניה שנה מעוברת, יהיו הבחירות ביום ג' הראשון לאותו חודש.
- 9א. **הארכת תקופת כהונה (תיקון מס' 15)**
 (א) הכנסת לא תאריך את תקופת כהונתה אלא בחוק שנתקבל ברוב של שמונים חברי הכנסת ואם נתקיימו נסיבות מיוחדות המונעות עריכת בחירות בעיתן; תקופת ההארכה לא תעלה על הזמן המתחייב מהנסיבות האמורות; בחוק כאמור ייקבע מועד הבחירות.¹
- (ב) מבלי לגרוע מהוראות סעיף 34, רשאית הכנסת, בהחלטה ברוב חבריה, להקדים את מועד הבחירות שנקבע לפי סעיף קטן (א), ובלבד שהמועד החדש לא יהיה מוקדם מהמועד לקיום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9.
10. **יום הבחירות- שבתון**
 יום הבחירות יהיה יום שבתון, אך שירותי התחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם.
11. **פירסום תוצאות הבחירות (תיקון מס' 20)**
 תוצאות הבחירות יפורסמו ברשומות תוך שמונה ימים מיום הבחירות.
12. **כינוס הכנסת (תיקון מס' 37)**
 הכנסת תתכנס לשיבתה הראשונה, לאחר פרסום תוצאות הבחירות, בתוך ארבעה עשר ימים מיום הבחירות לכנסת במועד שייקבע בחוק, אלא אם כן נקבע בחוק מועד סמוך אחר בשל יום מנוחה, חג, מועד, יום זיכרון או בשל סמיכות לאחד מהם, או בשל חול המועד.
13. **פתיחת הכנסת (תיקונים מס' 27 ו-37)**
 [בטל²]

¹ ר' סעיף 45 לעניין נוקשות הסעיף.

² סעיף 13 קבע ערב ביטולו כי "הכנסת תיפתח על ידי נשיא המדינה, ובהעדרו - על ידי הותיק שבחברי הכנסת הנוכחים; פתח נשיא המדינה, ימסור את הנהלת

14. **ישיבת הפתיחה (תיקון מס' 23)**
סדרי ישיבת הפתיחה ייקבעו בחוק, והם יבטאו את אופיה של מדינת ישראל ומורשתה.
15. **הצהרת אמונים של חבר הכנסת (תיקון מס' 23)**
(א) חבר הכנסת יצהיר אמונים; ואלה דברי ההצהרה:
"אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת."
(ב) סדרי ההצהרה ייקבעו בחוק¹.
16. **אי הצהרה**
קרא יושב ראש הכנסת לחבר הכנסת להצהיר הצהרת אמונים והחבר לא עשה כן, לא יהנה החבר מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר.
- 16א. **אי הצהרה בשל אזרחות כפולה (תיקון מס' 22)**
היה חבר הכנסת בעל אזרחות נוספת שאינה ישראלית, ודיני המדינה שהוא אזרח שלה, מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, לא יצהיר אמונים אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה, והוא לא יינה מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר.
17. **חסינות חברי הכנסת**
לחברי הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק².
18. **חסינות בנייני הכנסת**
לבנייני הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק³.
19. **סדרי העבודה והתקנון**
הכנסת תקבע סדרי עבודתה; במידה שסדרי העבודה לא נקבעו בחוק תקבעם הכנסת בתקנון; כל עוד לא נקבעו סדרי העבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנוהג והנהל המקובלים בה.

הישיבה לותיק שבחברי הכנסת הנוכחים; בחוק-יסוד זה, "ותיק" - מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה - המבוגר שבהם."

¹ ר' חוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

² ר' חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951.

³ ר' חוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968.

⁴ (1) התערבות בג"ץ - כאשר הפגיעה הנטענת בהסדרים הפנים-פרלמנטריים היא קלה, ואין בה כדי להשפיע על יסודות המבנה של שיטתנו הפרלמנטרית, כי אז גובר השיקול של עצמאותה וייחודה של הכנסת על פני השיקול של שלטון החוק,

- היושב ראש
והסגנים
(תיקונים מס'
24, 27, 34, 37
ו-43)
20. (א) הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וסגנים ליושב ראש; עד לבחירת יושב ראש הכנסת, ימשיך לכהן בתפקידו יושב ראש הכנסת היוצאת אם שב ונבחר כחבר הכנסת, ואם לא שב ונבחר - יכהן הותיק שבחברי הכנסת, שאינו ראש הממשלה, שר או סגן שר, כיושב ראש הכנסת בפועל; בסעיף זה, "ותיק" - מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה - המבוגר שבהם.
- (ב) הכנסת רשאית, בתקנונה, לקבוע סייגים לבחירתו של חבר הכנסת לכהונת יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת.
- (ג) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להשעות מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת או לקבוע סייגים לכהונתם; פרטים ייקבעו בחוק.
- (ד) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה או ברוב גדול יותר שייקבע בחוק, להעביר מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת; פרטים ייקבעו בחוק.

ומוצדק הוא שהרשות השופטת תמשוך ידיה מדיון בענין שהוא פוליטי במהותו. לא כן כאשר הפגיעה הנטענת היא ניכרת, ויש בה פגיעה בערכים מהותיים של משטרנו החוקתי. במצב דברים זה גובר השיקול בדבר הצורך להבטיח את שלטון החוק, על פני כל שיקול אחר (בג"ץ 652/81 ח"כ שריד נ' יו"ר הכנסת סבידור).

(2) "המבנה החוקתי בכל הנוגע להוראות שלפיהן מתנהלים סדרי העבודה של הכנסת בנוי על רבדים בעלי תוקף משפטי, אשר כפופים זה לזה מבחינת סדר הקדימה שביניהם. בראש הסולם ניצבת החקיקה של הכנסת, היינו חוק-יסוד: הכנסת, או החקיקה הראשית הרגילה, ולאחריה חלות ההוראות בעניין סדרי העבודה של הכנסת, כפי שהן עולות מן האמור בסעיף 19 לחוק היסוד... הכנסת יכולה לנהוג לפי הנהוג והנהל המקובלים בה רק באותם נושאים אשר לא מצאו ביטוי מפורש בתקנון הכנסת..." (בג"ץ 1179/90 סיעת ר"צ, נ' מ"מ יו"ר הכנסת).

- ממלא מקום של יושב ראש הכנסת ויושב ראש הכנסת בפועל (תיקונים מס' 4, 24 ו-27)
- 20.א. (א) יצא יושב ראש הכנסת את גבולות המדינה, ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שישוב היושב ראש.
- (ב) הודיע יושב ראש הכנסת לוועדת הכנסת או שקבעה ועדת הכנסת כי מטעמי בריאות נבצר מיושב ראש הכנסת דרך ארעי למלא תפקידו, או הודיע יושב ראש הכנסת כי נבצר ממנו דרך ארעי למלא את תפקידו וועדת הכנסת אישרה את הודעתו, ימלא סגן ליושב ראש את מקומו עד שיודיע יושב ראש הכנסת לוועדת הכנסת או עד שתקבע ועדת הכנסת כי לא נבצר עוד ממנו למלא תפקידו.
- (ג) נתפנתה מישרתו של יושב ראש הכנסת - מפני שהתפטר או נפטר או מפני שקבעה ועדת הכנסת כי מטעמי בריאות נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו - יכהן סגן ליושב ראש כיושב ראש הכנסת בפועל עד שתבחר הכנסת יושב ראש חדש.
- (1ג) (1) הושעה יושב ראש הכנסת מכהונתו בהחלטה לפי סעיף 20(ג), יכהן סגן ליושב ראש הכנסת כיושב ראש הכנסת בפועל, עד לביטול ההשעיה או עד לבחירת יושב ראש חדש, לפי הענין.
- (2) הועבר יושב ראש הכנסת מכהונתו בהחלטה לפי סעיף 20(ד), יכהן סגן ליושב ראש הכנסת כיושב ראש הכנסת בפועל עד לבחירת יושב ראש חדש.
- (ד) הסגן ליושב ראש שיכהן כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל הוא הסגן שנבחר לכך על ידי ועדת הכנסת.

(ה) בכהונתו כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל יכהן הסגן ליושב ראש בכל כהונה המיועדת ליושב ראש הכנסת על פי דין, ימלא כל תפקיד המוטל על יושב ראש הכנסת על פי דין וישתמש בכל סמכות הנתונה ליושב ראש הכנסת על פי דין.

(ו) הוראות סעיף זה יחולו, בשינויים המחוייבים, גם אם הנסיבות האמורות בסעיפים קטנים (א), (ב), (ג) או (ג1) לגבי יושב ראש הכנסת נתקיימו במי שמכהן כממלא מקום של יושב ראש הכנסת או כיושב ראש הכנסת בפועל.

ועדות¹ 21. (א) הכנסת תבחר מבין חבריה ועדות קבועות, והיא רשאית לבחור מבין חבריה גם ועדות לעניינים מסויימים; תפקידי הועדות, סמכויותיהן וסדרי עבודתן, במידה שלא נקבעו בחוק, ייקבעו בתקנון.

(תיקונים מס' 13, 14, 16 28-1)

¹ (א) ביקורת בג"ץ -

(1) "אין כל מקום לספק, שכל ועדה של הכנסת היא גוף הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין, ולפיכך, על פי האמור בסעיף 7(ב)2 לחוק בתי המשפט, מוסמך בית המשפט הגבוה לצדק לתת צווים נגד ועדת כנסת" (בג"ץ 306/81 ח"כ פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה (4) 118, בעמ' 124).

(2) אין מקום להבחנה בין ביקורתו של בג"ץ על פעולות מעין שיפוטיות או מינהליות של ועדה מועדות הכנסת, בהיותה גוף ציבורי הממלא תפקידו, על פי דין, ובין פיקוח משפטי על חקיקת משנה של ועדה אשר כזאת, כפי שפיקוח כזה קיים לגבי כל חקיקת משנה אחרת (בג"ץ 89/83 לוי נ' יו"ר ועדת הכספים).

(ב) מסירת מידע לוועדות - בעתירה שבה נטען כי יש לפסול חקיקה בין היתר מהסיבה שלא נמסר מידע לוועדת הכספים נקבע כך: "העותרות הודיעו בעקבות הערותינו כי הן אינן עומדות על העתירה וטוב שכן. עם זאת ולמען הסדר הטוב נדגיש כי מקובלת עלינו העמדה העקרונית שהוצגה על ידי המשיבים 1-5 [הכנסת] ולפיה חלה על הממשלה ועל הפועלים מטעמה חובה חוקתית למסור לכנסת ולוועדותיה מידע שבידם, על פי דרישתן, במטרה לאפשר לחברי הכנסת לגבש עמדה בתהליך החקיקה בצורה מושכלת ויסודית, והכל על פי הוראות הדין." (בג"ץ 3877/17 ח"כ השכל ואחי' נ' יו"ר הכנסת ואחי', ניתן ביום 22.6.2017).

(ב) בתקנון ניתן לקבוע הוראות בדבר סמכותן של הועדות לזמן נושא משרה או ממלא תפקיד בשירות המדינה, ברשות מקומית, במועצה דתית, בתאגיד שהוקם בחוק או בחברה ממשלתית, ולחייבו למסור מידע שבידו על פעילות הגוף שבו הוא מכהן, זולת אם יש בגילוי משום פגיעה בחוק, בחובה מקצועית או בחובת אמונים שהוא חב בה על פי דין, וכן שיובטחו לו הזכויות של עד בבית המשפט; הזימון ייעשה באמצעות השר הנוגע בדבר או בידיעתו, ובמי שאינו בשירות המדינה - באמצעות ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו; ואולם רשאי השר הממונה או ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו, להודיע לוועדה כי הוא עצמו יופיע במקום מי שזומן.

(ג) [בוטל]

21. פיקוח הכנסת על חקיקת משנה¹ (תיקונים מס' 30 ו-45)

22. ועדות חקירה² .22 הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על ידי הסמכת אחת הועדות הקבועות ואם על ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה ייקבעו על ידי הכנסת; בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה, לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת.³

¹ נוסח סעיף 21 שתחילתו ביום כינון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16 ושנמחק בתיקון מס' 45:

"(א) תקנות שהתקין שר והקובעות ענישה פלילית בשל הפרתן, לא ייכנסו לתוקף אלא אם כן אושרו, לפני פרסומן, על ידי ועדה מוועדות הכנסת שהנושא נמצא בתחום אחריותה; לא החליטה הוועדה בדבר אישור התקנות או דחייתן בתוך 45 ימים מן היום שהתקנות נמסרו לה, יראו את התקנות כאילו אושרו. (ב) אין בהוראת סעיף זה כדי לגרוע מהוראות חוק-יסוד או חוק אחר שענינן תקנות."

² ר' סעיף 128 לתקנון הכנסת.

³ לפי סעיף 13(6) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי, פירסום על ידי חבר ועדת חקירה כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת "שנעשה תוך כדי דיון בפני הוועדה, או בדין וחשבון שלה, או פירסום

סעיף 23 בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 לפי תיקון 42 והוראת שעה:

23. דינם של שר וסגן שר שאינם חברי הכנסת, דינם לכל דבר הנוגע לכנסת כדין שר או סגן שר שהם חברי הכנסת, אולם לא תהא להם זכות הצבעה.
- דינם של שר וסגן שר שאינם חברי הכנסת (תיקון מס' 42 והוראת שעה)**

סעיף 23 בנוסח הקבע, למעט בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20:

23. דינו של חבר ממשלה שאינו חבר כנסת (תיקון מס' 42 והוראת שעה)
- חבר ממשלה שאינו חבר כנסת, דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדין חבר ממשלה שאינו חבר כנסת, אולם לא תהא לו זכות הצבעה.
24. מנין (תיקון מס' 6)
- הכנסת תדון ותחליט בכל מספר חברים אם אין בחוק הוראה אחרת לענין זה.¹
25. רוב
- הכנסת תחליט ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה, כשהנמנעים אינם באים במנין המשתתפים בהצבעה; סדרי ההצבעה ייקבעו בתקנון; והכל כשאינן בחוק הוראה אחרת לענין זה.
26. ישיבות
- ישיבות הכנסת יהיו במקום מושבה, אולם בנסיבות מיוחדות רשאי יושב ראש הכנסת, בהתייעצות עם הסגנים, לכנס את הכנסת במקום אחר; ישיבות הכנסת מתקיימות בימי חול.
27. פומביות (תיקון מס' 17)
- הכנסת תשב בפומבי.²

על ידי אדם שענינו משמש נושא לחקירת הועדה, בא כוחו של אדם כזה או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור.

¹ נשיא בית המשפט העליון, השופט מ' לנדוי, הביע דעתו כי הסעיף חל גם על ועדת הכנסת בהליכי השעייה ולכן לא חל סעיף 20 לחוק הפרשנות (הקובע כי פעולה שהוטלה על מספר בני אדם כשרה אם נעשתה בידי רובם) (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת, פ"ד לה (4) 118, בעמ' 140).

² עד תיקון מס' 17 בשנת 1994 קבע סעיף 27 כך: "הכנסת תשב בפומבי אם לא הוחלט על סגירת הדלתות בתנאים ובדרך שנקבעו בתקנון". ביום 26.12.1960 קיימה הכנסת הרביעית ישיבה בדלתיים סגורות.

28. **פרסום (תיקון מס' 17)**
ההליכים בישיבת הכנסת והדברים שנאמרו בה - פרסומם אינו מוגבל ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית.¹
29. [בוטל - תיקון מס' 17].
30. [בוטל - תיקון מס' 17].
31. **כנסים (תיקונים מס' 5 ו-29)**
הוראות בדבר מועדי הכנסים של הכנסת ובדבר כינוס הכנסת שלא בתקופת הכנסים ייקבעו בחוק.
32. [בוטל - תיקון מס' 31].
33. [בוטל - תיקון מס' 29].
34. **התפזרות הכנסת² (תיקון מס' 15)**
לא תחליט הכנסת להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה, אלא בדרך קבלת חוק לענין זה, ברוב חברי הכנסת.
35. **מועד הבחירות לאחר התפזרות הכנסת (תיקון מס' 30)**
החוק על התפזרות הכנסת יכלול הוראה על מועד הבחירות לכנסת שלאחריה, שלא יהיה מאוחר מחמישה חודשים מיום קבלת החוק.³
36. **תקופת כהונת הכנסת לאחר התפזרות**
החליטה הכנסת להתפזר, תהיה תקופת כהונתה של הכנסת שלאחריה עד לחודש חשון הקרוב שלאחר גמר ארבע שנים מיום הבחירה.

¹ לפי סעיף 13(1) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי "פרסום לפי סעיף 28".

² חוקי התפזרות שהתקבלו: הכנסת ה-19 - ס"ח התשע"ה, עמ' 52; הכנסת ה-18 - ס"ח התשע"ג, עמ' 2; הכנסת ה-14 - ס"ח התשנ"ט, עמ' 53; הכנסת ה-13 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 100; הכנסת ה-12 - ס"ח התשנ"ב, עמ' 66; הכנסת ה-10 - ס"ח התשמ"ד, עמ' 132; הכנסת ה-9 - ס"ח התשמ"א, עמ' 114; הכנסת ה-8 - ס"ח התשל"ז, עמ' 50; הכנסת ה-4 - ס"ח התשכ"א, עמ' 82.

³ תחילתה של הסיפה החל במילים "שלא יהיה מאוחר" ביום שתיכון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16.

התפזרות בשל אי 36א. (א) לא נתקבל חוק התקציב בתוך שלושה חודשים מיום תחילתה של שנת הכספים, יראו ביום שאחרי סיום התקופה האמורה (להלן - היום הקובע) כאילו החליטה הכנסת על התפזרותה לפני גמר תקופת כהונתה, וייערכו בחירות מוקדמות ביום ג' האחרון שלפני תום 90 הימים מהיום הקובע, אלא אם כן החליטה הכנסת ברוב חבריה, בתוך חמישה ימים מהיום הקובע, בשל סמיכות מועד הבחירות ליום חג, מועד או זיכרון, על קיום הבחירות במועד מאוחר יותר, אך לא יאוחר מ-100 ימים מהיום הקובע.

(ב)² על אף הוראות סעיף קטן (א), פתח נשיא המדינה בהליכים להרכבת ממשלה חדשה לפי סעיף 30 לחוק-יסוד: הממשלה, הביעה הכנסת אמון בממשלה חדשה לפי סעיף 28 לחוק-יסוד: הממשלה או התקבל חוק על התפזרות הכנסת, או התקיימו בחירות לכנסת, אחרי המועד להגשת הצעת התקציב לפי סעיף 3 לחוק-יסוד: משק המדינה, ולפני תום שלושת החודשים שמיום תחילת שנת הכספים, יהיה היום הקובע כאמור בסעיף קטן (א), שלושה חודשים מיום תחילת שנת הכספים או 100 ימים מיום כינון הממשלה, לפי המאוחר; הניחה הממשלה את הצעת חוק התקציב על שולחן הכנסת לפני היום ה-55 מיום כינונה, יהיה היום הקובע 45 ימים מהיום שבו הניחה הממשלה את ההצעה.

רציפות הכנסת 37. הכנסת היוצאת תוסיף לכהן עד לכינוסה של הכנסת הנכנסת.

¹ תחילתו של סעיף 36א ביום שתיכון הממשלה לאחר הבחירות לכנסת ה-16. במסגרת תיקון מס' 1 לחוק-יסוד: הממשלה ב-2014 תוקן ס"ק (ב) והחל מהכנסת ה-20 הוארכה התקופה מ-45 ימים ל-100 ימים.

² לעניין המועד להנחת הצעת חוק התקציב על שולחן הכנסת, לרבות בתקופה כאמור בסעיף 36א(ב), ראו סעיף 3(ב) לחוק-יסוד: משק המדינה.

38. **הארכת תקופת של חיקוקים**
 כל חיקוק שתקפו היה פוקע תוך שני החדשים האחרונים לתקופת כהונתה של הכנסת היוצאת, או תוך ארבעה חדשים לאחר שהכנסת החליטה להתפזר, או תוך שלושת החדשים הראשונים לתקופת כהונתה של הכנסת הנכנסת - יעמוד בתקפו עד תום שלושת החדשים האמורים.
39. **שכר חברי הכנסת**
 חברי הכנסת יקבלו שכר כפי שנקבע בחוק¹.
40. **התפטרות של חבר כנסת**
 חבר הכנסת רשאי להתפטר מכהונתו; ההתפטרות תהיה בהגשה אישית של כתב התפטרות על ידי המתפטר ליושב ראש הכנסת, ואם נבצר ממנו להגישו אישית - על ידי משלוח בדרך שנקבעה בתקנון²; כתב ההתפטרות יהיה חתום ביום ההגשה או המשלוח³.
41. **תוצאות התפטרות (תיקון מס' 41)**
 חבר הכנסת שהגיש התפטרותו, חברותו בכנסת נפסקת כעבור ארבעים ושמונה שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי יושב ראש הכנסת, זולת אם חזר בו מהתפטרותו לפני כן; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק⁴.

¹ ר' פרק ט' לחוק הכנסת.

² ר' סעיף 15 לתקנון הכנסת (בעבר סעיף 23).

³ לעניין הסכם בדבר התפטרות חבר הכנסת על מנת שהבא אחריו ברשימה יכהן כחבר הכנסת (רוטציה) - ר' בג"ץ 501/80 זועבי נ' אבו רביעה. כן ר' בג"ץ 8921/07 מפלגת האיחוד הערבי נ' ח"כ עבאס זכור, השופטת חיות: "מתן צו האוכף על חבר כנסת מכהן לקיים הסכם רוטציה משיג אפוא את גבולן של הוראות סעיפים 40 ו-41 לחוק-יסוד: הכנסת ויש בו כדי לפגוע ברציונאל שביסודן."

⁴ ר' סעיף 9א לחוק הכנסת.

ע"א 5813/96 דיאב נ' עיריית תמרה ואח', עסק בחזרה מהתפטרות של סגן ראש עיר בתוך 48 שעות, באמצעות פקס שהגיע למשרדו של ראש העיר ביום מנוחה: מועד 48 השעות שנקבע כ"תחום-ביניים" בין מעשה ההתפטרות לבין כניסת ההתפטרות לתוקף, נועד לאפשר למתפטר לשקול היטב-היטב בדעתו אם אמנם כלה ונחרצה מעמו להתפטר מכהונתו. משפתח החוק פתח של חרטה לתופש הכהונה, ראוי הוא דבר החוק שיזכה לפרשנות מיטיבה ומרחיבה. כאשר יש ספק בפירוש החוק, יש להחזיק בפירוש שייטיב עם המתפטר; הוראת סעיף 10(ג) לחוק הפרשנות המדברת בימים, הגיונה יחול גם על תקופת שעות.

42. פקיעת כהונה או מועמדות (תיקון מס' 33)
 חבר הכנסת או מועמד לכנסת שנבחר או נתמנה לאחד התפקידים שנושאייהם מנועים מהיות מועמדים לכנסת, חברותו בכנסת או מועמדותו לכנסת, לפי הענין, נפסקת עם בחירתו או עם התמנותו לאחד התפקידים כאמור; לענין זה, "מועמד לכנסת" - מי ששמו כלול ברשימת מועמדים לכנסת, מיום הגשת רשימה עד יום תחילת כהונתו כחבר הכנסת.

42.א. הפסקת כהונה של חבר הכנסת¹ (תיקונים מס' 7, 18, 26, 32 ו-44)
 (א) חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת.

(ב) סעיף קטן (א) יחול גם על חבר הכנסת שפסק הדין בעניינו נעשה סופי לאחר שהחל לכהן כחבר הכנסת; בקשת היועץ המשפטי לפי סעיף קטן (א) יכול שתוגש כל עוד פסק הדין לא נעשה סופי; הבקשה תוגש לבית המשפט שנתן את גזר הדין, ואם הוגש ערעור, לבית המשפט שלערעור.

¹ (1) משקבע המחוקק את תנאי הכשירות לכהונה כחבר הכנסת, מקיפים תנאים אלה את מכלול התפקידים שהם ממהות הכהונה (בג"ץ 7367/97 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח').
 (2) בתיקון מס' 32 שפורסם ביום 19 ביולי 2001 נמחקו המילים "ונידון לעונש מאסר בפועל" אחרי "בעבירה פלילית", ונקבע כי התיקון יחול על חבר הכנסת שהורשע ביום הפרסום או אחריו.
 (3) בתיקון מס' 44 שונתה כותרת השוליים מ"חבר הכנסת שהורשע", והתווסף סעיף קטן (ג).

(ג) ¹ (1) הכנסת רשאית, ברוב של 90 חברי הכנסת, להחליט להפסיק את חברותו של חבר הכנסת אם קבעה שהתקיים בו, לאחר היבחרה של אותה כנסת, האמור בסעיף 7א(א)(2) או (3) לגבי מועמד.

(2) החלטה כאמור בפסקה (1) תתקבל לפי הצעת ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב של שלושה רבעים מחבריה, על בסיס בקשה של 70 חברי הכנסת, מתוכם 10 לפחות חברי כנסת בסיעות שאינן צדדים להסכמים המחייבים תמיכה בממשלה.

¹ (1) בקשה לפי סעיף קטן (ג)(2) לא תוגש אלא בעקבות מעשה שנעשה לאחר תחילתו של תיקון מס' 44 - פורסם ביום 27 ביולי 2016.

(2) ביום 14 במרס 2017 דנה ועדת הכנסת בבקשה להפסקת חברותו של ח"כ באסל גטאס לפי בקשה של 70 ח"כים; כעבור מספר ימים ובטרם התקיימה ההצבעה בוועדה התפטר ח"כ גטאס מהכנסת.

(3) הנשיאה חיות בבג"ץ 5744/16: "לחוק ההדחה נלווית באופן אינהרנטי פגיעה בזכות לבחור, בזכות להיבחר ובחופש הביטוי הפוליטי של נבחר ציבור... ואולם בהינתן העובדה כי המעמד הנורמטיבי של חוק ההדחה כתיקון לחוק-יסוד הוא מעמד חוקתי על-חוקי, עניין לנו בשינוי חוקתי. לפיכך, המסלול לבחינת הקשיים שחוק ההדחה מעורר איננו המסלול ה"רגיל" והמוכר לפיו מופעלת ביקורת שיפוטית על חוקתיותו של חוק, וכפועל היוצא מכך חוק ההדחה אינו כפוף לתנאי של פסקת ההגבלה... הפגיעה בזכויות הנגרמת כתוצאה מחוק ההדחה אינה מצדיקה את הפעלת הדוקטרינה בדבר תיקון חוקתי שאינו חוקתי, אפילו היינו מאמצים אותה... זאת בהינתן תכליתה של סמכות הפסקת הכהונה וכן בהינתן מנגנוני האיזון שנקבעו בחוק ההדחה לצורך הפעלתה... שיטת המשפט הישראלית מכירה ב"פרדוקס הדמוקרטי" ובצורך לאזן בין ההגנה על זכויות יסוד ובין ההגנה על עצם קיומה של המדינה... עם זאת, חשוב להעיר כי בהינתן התכלית המשותפת העומדת ביסוד חוק ההדחה מזה ובסעיף 7א לחוק היסוד מזה, מן הראוי כי אמות המידה שנקבעו בפסיקה לעניין הפעלת המנגנון הקבוע בסעיף 7א לחוק היסוד ינחו את הכנסת גם לצורך הפעלת המנגנון הקבוע בחוק ההדחה... על פי אמות המידה הנ"ל, מן הראוי שהפעלת סמכות ההדחה תעשה באופן דוקני ומצומצם ולא תופעל אלא במקרי קיצון חריגים שבחריגים... כמו כן, מתחייב מאמות המידה שנקבעו בפסיקה לעניין הפעלת המנגנון שבסעיף 7א לחוק היסוד, כי הראיות לביסוס המעשה או המעשים המצדיקים לכאורה הפסקת כהונה תהיינה "ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות"... ונדרשת "מסה קריטית" של ראיות כאלה על מנת להצדיק את הפסקת הכהונה."

- (3) מי שחברותו בכנסת הופסקה לפי פסקה (1), משרתו תתפנה כעבור 14 ימים מיום החלטת הכנסת, אולם בתקופה שמהחלטת הכנסת ועד יום הפסקת החברות הוא לא יהיה רשאי להשתתף בישיבות הכנסת או בישיבות ועדה של הכנסת אלא לשם הצבעה בלבד.
- (4) על החלטת הכנסת להפסיק את חברותו רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט העליון.
- (5) סעיף קטן זה לא יחול בתקופת בחירות, כפי שתיקבע בחוק.
- (6) פרטים לעניין הגשת הבקשה, הדיון בה וההשגה על ההחלטה ייקבעו בחוק או בתקנון הכנסת.

השעיה (תיקונים 42ב. (א)¹ מס' 7, 26 ו-38)

חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, יושעה מכהונתו בכנסת מיום קביעת בית המשפט ועד למועד שבו פסק הדין נעשה סופי.

¹ (1) עד תיקון מס' 38 קבע סעיף קטן (א) כך: "חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית, רשאית ועדת הכנסת, על פי הצעת כל חבר הכנסת, להשעותו מכהונתו כחבר הכנסת למשך הזמן שפסק הדין אינו סופי." (הכנסת ה-16 דנה בהצעות להשעות את חה"כ עמרי שרון ואת חה"כ סאלח טריף; לגבי שניהם לא הסתיים הדיון לפני שהתפטרו מהכנסת).

(2) ההשעיה של חבר הכנסת אינה בבחינת עונש, אלא זהו אמצעי זמני, שמטרתו לשלול מאדם, שמעשיו מעידים עליו שהוא פסול מלכהן בכנסת, את הזכות לכהן כחבר בבית המחוקקים בתקופת הביניים שבין הרשעתו ועד שפסק הדין יהיה סופי. אם ברור מראש שכל תוצאה לפי סעיף 42א לא תוכל לצמוח מסופיותו של פסק הדין לגבי הכהונה בכנסת, ממילא אין מקום להפעלת האמצעי הזמני של השעיה לפי סעיף 42ב(א) (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת).

(3) ביום 27 במרס 2001 החליטה ועדת הכנסת על השעיית חה"כ יצחק מרדכי.

(4) הסעיף בנוסח זה, ללא המילים "וניידון לעונש מאסר בפועל", יחול על חבר הכנסת שהורשע ביום 19 ביולי 2001 או לאחריו.

(ב) חבר הכנסת שהורשע בעבירה פלילית ונידון למאסר, יושעה מכהונתו בכנסת למשך הזמן שהוא נושא את עונש המאסר.

(1ב) הוראות סעיף זה יחולו גם על חבר הכנסת שהורשע בעבירה כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) לפני היותו חבר הכנסת.

סעיף 42ג ("החוק הנורבגי") נקבע כהוראת שעה לתקופת כהונתה של הכנסת ה-20:

42ג. (א) חבר הכנסת המכהן כשר או כסגן שר רשאי להפסיק את חברותו בכנסת לפי הוראות סעיף זה; הפסקת חברותו כאמור תהיה בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת, ויחולו עליה הוראות סעיף 40; הוראות סעיף זה לא יחולו על חבר הכנסת המכהן כראש הממשלה, ממלא מקומו, או ראש הממשלה בפועל.

**הפסקת חברות
בכנסת של שר
או סגן שר
(תיקון מס' 42
והוראת שעה)**

(ב) חבר הכנסת שמסר הודעה כאמור בסעיף קטן (א), חברותו בכנסת נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שההודעה הגיעה לידי יושב ראש הכנסת, זולת אם חזר בו מהודעתו קודם לכן בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת; הסתיימה התקופה האמורה ביום מנוחה, יידחה סיומה ליום שלאחר מכן שאינו יום מנוחה, והכול כפי שייקבע בחוק.

(ג) נפסקה חברותו בכנסת של שר או סגן שר לפי הוראות סעיף זה, תתחדש חברותו בכנסת שאליה נבחר בהתקיים אחד מאלה:

- (1) הוא חדל לכהן כשר או כסגן שר;
- (2) הוא היה לראש הממשלה;
- (3) הוא נקבע לכהן כראש הממשלה בפועל;
- (4) הוא היה לממלא מקום ראש הממשלה.

(ד) נפסקה חברותו בכנסת של חבר הכנסת וכל עוד לא נתחדשה לפי סעיף זה, לא תיפסק חברותו בכנסת, לפי הוראות סעיף זה, של חבר כנסת נוסף שנבחר באותה רשימת מועמדים.

(ה) (1) על אף האמור בסעיף קטן (ג), שר או סגן שר שהיה חבר הכנסת והפסיק את חברותו בכנסת לפי סעיף זה וחבר הכנסת שהוא שר או סגן שר, שנבחרו באותה רשימת מועמדים, רשאים להודיע ליושב ראש הכנסת בהודעה משותפת בכתב על חידוש חברותו בכנסת של השר או סגן השר שחברותו הופסקה ועל הפסקת כהונתו של חבר הכנסת האחר, באותו מועד (בחוק-יסוד זה - הודעת החלפה).

(2) על חידוש החברות והפסקת החברות בכנסת בהתאם להודעת החלפה יחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים, אולם חזרה מהודעת ההחלפה תהיה רק בהודעה משותפת בכתב ליושב ראש הכנסת של מגישי הודעת ההחלפה.

(3) לא ימסור חבר הכנסת שחברותו בכנסת נתחדשה לפי פסקה (1), הודעת החלפה נוספת בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

43. חילופים של חברי כנסת (תיקונים מס' 7, 42 והוראת שעה)
- (א) נתפנתה משרתו של חבר הכנסת, יבוא במקומו - מתוך רשימת המועמדים שכללה את שמו - המועמד ששמו נקוב ראשון אחרי שמו של אחרון הנבחרים.
- (ב) מי שחברותו בכנסת הושעתה לפי סעיף 42ב, משרתו תתפנה לתקופת ההשעיה ויבוא במקומו המועמד כאמור בסעיף קטן (א)¹; חזר למלא את משרתו, יחדל לכהן האחרון שנהיה לחבר הכנסת מתוך רשימת המועמדים, ולא תיפגע בשל כך בלבד זכותו של האחרון לשוב ולהיות לאחר מכן חבר הכנסת מכוח הוראת סעיף זה.²
- (הוראת שעה לכנסת ה-20)

סעיפים קטנים (ג) עד (ו) נקבעו בהוראת שעה לתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 לפי תיקון מס' 42 והוראת שעה:

- (ג) מי שחברותו בכנסת נפסקה לפי סעיף 42ג(א) ו-(ב), תתפנה משרתו ויבוא במקומו המועמד כאמור בסעיף קטן (א); נתחדשה חברותו בכנסת לפי סעיף 42ג(ג) יחולו הוראות סעיף קטן (ב) סיפה.
- (ד) מי שחברותו בכנסת נפסקה בהתאם להודעת החלפה לפי סעיף 42ג(ה) (בסעיף זה - חבר הכנסת המוחלף), תתפנה משרתו ויבוא במקומו מי שהגיש עמו את הודעת ההחלפה כאמור באותו סעיף.
- (ה) נתחדשה חברותו בכנסת של חבר הכנסת המוחלף לפי סעיף 42ג(ג), יחולו הוראות סעיף קטן (ב) סיפה.

¹ אפשר להשעות גם כשמדובר בח"כ שנבחר ברשימת יחיד ואין מי שבא במקומו לתקופת ההשעיה (בג"ץ 306/81 פלאטו שרון נ' ועדת הכנסת).

² בתקופת כהונתה של הכנסת ה-20 המילים "מכוח הוראות סעיף זה" מחליפות את המילים "מכוח הוראת סעיף קטן (א)".

(ו) נתחדשה חברותו בכנסת של חבר הכנסת המוחלף בהתאם להודעת החלפה נוספת לפי סעיף 42ג(ה), יחולו הוראות סעיף קטן (ד).

44. **יציבות החוק** על אף האמור בכל דין אחר, אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.

45. **נוקשות סעיפים** אין לשנות סעיף 44 או סעיף זה, אלא ברוב של שמונים חברי כנסת.

445. **תחולת נוקשות¹ (תיקון מס' 15)** הוראת סעיף 45 תחול גם לענין שינוי סעיף 9א(א).

46. **מתי דרוש רוב מיוחד (תיקונים מס' 3, 11 ו-15)** הרוב הדרוש לפי חוק זה לשינוי הסעיפים 4, 9א, 34, 44 או 45 יהא דרוש להחלטות מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית²; לענין סעיף זה "שינוי" - בין מפורש ובין משתמע³.

¹ תחילתו של סעיף 45 ביום שייכנס לכהונתו ראש הממשלה שנבחר במועד הבחירות לכנסת ה-14. ר' סעיף 63(ב) לחוק-יסוד: הממשלה.

² (1) תחילתו של סעיף 46 בנוסחו המתוקן ביום תחילתו של חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 3) בו נחקק סעיף זה לראשונה. (2) סעיף 3 לחוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 11) קובע, למען הסר ספק, כי חוק לשינוי סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת, שנתקבל לפני תחילתו של התיקון ושמליאת הכנסת החליטה לגביו בקריאה הראשונה, השנייה והשלישית ברוב של חברי הכנסת, יהיה תוקף מיום פרסומו, לכל דין ולכל דבר וענין, אף אם החלטת מליאת הכנסת בדיון המוקדם של אותו חוק היתה ברוב רגיל.

³ בבג"ץ 231/73 ברגמן נ' שר האוצר ואח', נפסק כי "הדיון בהסתייגות הוא אמנם שלב משלבי החקיקה, אך הסתייגות שהכנסת מחליטה שלא לקבלה אינה מביאה לשום שינוי בחוק, והרוב המיוחד הדרוש, הריהו דרוש רק לגבי החלטה המביאה לשינוי בסעיף הנדון המשוריין". כמו כן, בבג"ץ 148/73 קניאל נ' שר המשפטים ואח', נפסק כי "שינוי" לפי סעיף זה אינו חייב להיעשות בדרך חקיקת חוק-יסוד או חוק מיוחד, אלא הוא יכול להיעשות גם בדרך חקיקה רגילה של הכנסת.